

MITÄ, KUKA, KUINKA?

arkkitehti Väinö Castrén

Lähtökohtina tarvitaan yhteisstrategiat, joita ovat muutosvalmiuteen oppiminen, väestönkasvuun varautuminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, lähiöiden imagojen vahvistaminen, kestävä kehitys ja resurssien yhteiskäyttö. Osallisuuden merkitystä ei voi kyllin arvostaa. Hallinnon eri alojen yhteistyö on välttämätöntä väestön elinolosuhteisiin vaikuttaessa, koska asiantuntemus on pirstoutunut. Kuntalaisten kannalta hyvin vaikuttava osallisuus on hyvää lähidemokratiaa.

Kaupunkisuunnittelu on ratkaisevassa asemassa elinympäristön muutoksissa. Liikkumistarvetta vähentävä maankäyttö, yhdyskuntien osa-alueiden työpaikkojen ja palvelujen omavaraisuuden lisääntyminen, lähivirkistysalueiden monipuolisuus, itsepalvelumahdollisuus, ja lukuisat muut hyvän kaupungin kriteerit on toteutettavissa useinkin, jos muita syitä ei koeta tärkeämpinä. Vanhojen alueiden täydennysrakentaminen asukasmäärän lisäämisen tai väestörakenteen parantamisen tavoitteella on usein toivottavaa, mutta samalla on varottava, että ei menetetä muita pysyvämpiä tai kriittisempiä arvoja kuten luonto-, virkistys-, palvelu- tai jopa työpaikkatarpeet.

Rakentaminen ja varsinkin purkaminen vaikuttaa paitsi vanhenevien myös kasvavien asukkaiden elämään, oltakoon muistissa ja perinteissä olevan kaupunkikuvan laadusta mitä mieltä tahansa. Asukasmäärän lisääminen tietyillä vanhoilla alueilla ei saa olla asiakas määrän lisäämisellä perusteltua - pikemminkin pitäisi vähentää asiakastarvetta - olevien asukkaiden tarpeista lähtien tärkeät muutokset ovat ehkä muissa asioissa.

Terve tapa rakentaa asuntoja, on tehdä ne työpaikoiltaan, palveluiltaan ja virkistysalueiltaan joustavan omavaraisina uusina yhdyskuntina niitä toisiinsa ja pääkeskuksiin yhdistävän joukkoliikenteen varteen. Koska Helsingin alueelta ei sen kokoisia käyttämättömiä tai muihin käyttöihin tarpeellisempia alueita pian löydy, on rakentaminen suunnattava kuntarajoista riippumatta tai niitä muuttaen pääkaupunkiseudulla Helsingin ulkopuolelle. Näin voidaan varmistaa paitsi hyvä kasvuympäristö lapsille ja nuorille myös mm liikenteeltä, melulta, pölyitä ja tuulelta suojattu julkinen kaupunkitila koko väestölle.

Rakennus- ja maankäyttölain 167. pykälä asettaa sellaiset yleiset vaatimukset ympäristön turvallisuudelle, kaupunkikuvalle, viihtyisyydelle ja esteettömyydelle, että on harkittava, onko täydennysrakentaminen tapauskohtaisesti pikemminkin ympäristön hoitomahdollisuuksien heikentämistä. Hyvä elinympäristö on sellainen, joka tarjoaa jokapäiväiset elämisen edellytykset turvallisella pyöräily- ja kävelyetäisyydellä. Luonnon ja viheralueiden alueellisessa jakautumisessa on suuria eroja kaupungin eri osien välillä. Tiheämmin rakennettujen alueiden puistojen vähäisyyttä kompensoidaan lisäämällä niiden käyttökelpoisuutta, monipuolisuutta ja kestävyttä. Keskeisille paikoille tehdään iltaisinkin ja talvella käyttökelpoisia erikoispuistoja ja vihertiloja; kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi valaistut ja lumetetut puistot, hoito- ym julkisten laitosten sisäpuutarhat ja akvaariot.

Luonnontilaisia alueita suojellaan samalla kun niiden kokemisen mahdollisuutta lisätään. Julkisten palvelurakennusten pihat ja laitosten alueet ovat kaupunkikuvallisesti ja käyttömahdollisuuksien kannalta erittäin mahdollisia viher- ja virkistysalueiden täydennyksiä.

Asemakaavamääräyksissä ja tontinluovutusehdoissa voidaan edellyttää pihojen istutuksien, oleskelupaikkojen ja pysäköinnin järjestämisestä monipuolisen ja eri vuodenaikoina mahdollisen viihtyisyyden lisäämiseksi.

Jokapäiväisen liikkumisympäristön kehittäminen vapaa-ajan, kulttuurin ja liikunnan tarpeisiin on haasteellinen mutta toivottavasti onnistuva tehtävä katualueilla, puistojen osalta tulokset ovat helpommin saavutettavissa, mutta talviaikana ne edellyttävät silloin merkittävää kunnossapidon lisäystä. Asukkaiden innostamiseen lähiympäristön suunnitteluun ja siistinä pitämiseen kehitetään lisää toimintamalleja; kohteina voivat olla päiväkotien, leikkipuistojen, urheilukenttien ja koulujen alueet. Liikenteen päästöjen kuormittamien asuntokatualueiden pintamateriaaleja ja istutuksia kehitetään pyörämelun ja pölyn vähentämiseksi. Liikennemiljöötä tehdään jalankulkijaystävälliseksi myös kantakaupungissa sijoittamalla siirrettäviä ikivihreästäiä suojateiden ja vilkasliikenteisten ahtaiden jalkakäytävien yhteyteen erottamaan ajoneuvovirrat jalankulkijoista.